ב א מיי' פי"ח מהלכות שבת הלכה ב:

ב [א] מיי' פ"א מהלכות שאר א"ט הלכה ד]:

תורה אור

תנינא המוציא יין כדי מזיגת כוס ותני עלה כדי מזיגת כוס יפה וקתני סיפא ושאר כל המשקין ברביעית ורבא לטעמיה *דאמר רבא כל חמרא דלא דרי על חד תלת מיא לאו חמרא הוא אמר אביי שתי תשובות בדבר חדא דתנן *והמזוג שני חלקי מים ואחד יין מן היין השירוני ועוד מים בכד ומצטרפין א"ל רבא הא דקאמרת שני חלקי מים ואחד יין מן היין השירוני יין השירוני לחוד דרפי א"נ התם משום חזותא אבל לטעמא בעי טפי ודקאמרת מים בכד ומצטרפין לענין שבת מידי דחשיב בעינן והא נמי הא חשיב. תנא *יבש בכזית דברי רבי נתן: אמר רב יוסף רבי נתן ורבי יוסי ברבי יהודה אמרו דבר אחד רבי נתן הא דאמרן ורבי יוסי ברבי יהודה *דתניא רבי יהודה אומר *ששה דברים מקולי בית שמאי ומחומרי ב"ה דם נבלה ב"ש [א] מטהרין וב"ה מטמאין א"ר יוסי ברבי יהודה אף כשטמאו ב"ה לא טמאו אלא בדם שיש בו רביעית הואיל ויכול לקרוש ולעמוד על כזית אמר אביי דילמא לא היא עד כאן לא קאמר רבי נתן הכא דבעי רביעית אלא ביין דקליש אבל בדם דסמיך כזית לא בעי רביעית אי נמי עד כאן לא קאמר רבי יוסי בר' יהודה התם דכזית סגי ליה ברביעי' אלא בדם דסמיך אבל יין דקליש כזית הוי יותר מרביעית וכי מפיק פחות מכזית ליחייב: חלב כדי גמיעה: איבעיא להו כדי גמיאה או כדי גמיעה א"ר נחמן בר יצחק *הגמיאיני נא מעט מים מכדך איבעי להו

גראינין

מנחות קג. עדיות פ"ה מ"א

הגי'. ממתניתין נמי שמעינן דהאי שיעורו מדתני בשאר משקין רביעית שמעינן מיניה דאין הולאה במשקה הראוי לשתייה בפחות מרביעית הלכך על כרחיך כי שיערו ביין כדי מזיגת כוס של ברכה שיעור הראויה לשתיית רביעית נקט והייט רובע רביעית דכי יהיב על חד תלת מיא כדרך המזיגות הראויות לשתייה יעמוד על רביעית יש טועים בשמועה זו לומר [רובע] רביעית רובע הלוג ויעמוד על רביעית על לוג שהוא רביעית הקב וטעות הוא בידם ורבותיט לא אמרו כן וראי' יש לדבר במס' נזיר (דף לח.) י' רביעיות הן חמש סומקתא כלומר שנאמרו ביין ודם וה' חיוורתא שנאמרו בשאר משקין וחשיב להא הולאת שבת דשאר משקין גבי חיורתא ועל כרחיך הנהו כולהו ברביעית הלוג נינהו דקא חשיב בהדייהו רביעית שמן לנזיר דהוא חלי שיעורה של שמן התודה במנחות וחלי לוג שמן לתודה ילפינן במנחות (דף פט.): **שתי תשובות בדבר**. דלא מלי למילף ממתניתין: **חדא**. דחמרא לא דרי מיא אלא על חד תרין במס' נדה (פ"ב דף יט.) חמשה מראה דמי' טמאין הן וחד מינייהו כמזוג ומפרש במשנה וכמזוג שאמרתי לך בשני חלקי מים ואחד יין: **מן היין השירוני**. שגדל בשרון שם מדינה הוא: **ועוד מים בכד ומצטרפין**. אי טעמא דמתני' יין משום דלכי מזיג ליה ויראה לשתייה יהא בו רביעית השתא מיהא כי מפיק ליה עדיין לא נמזג ואין כאן שיעור מים שעודן בכד היאך מצטרפין לחייבו אלא על כרחך טעמא לאו משום דליתחזי לשתייה לרביעית כשאר משקין הוא אלא הכי שיעוריה ואע"ג דכי מזיג ליה לא הוי רביעית: **דרפי**. רך: **א"נ התם משום חזותא**. נקט ליה והכי נמי דדרי על חד תלת בטעמא מראית דם לא הוי אלא בשני חלקים מים ואחד יין ואי יהיב ביה טפי דם הדומה לו כדם ירוק הוא וטהור: **הא חשיב**. דחזי לגרופי ביה מילי: **יבש**. יין קרוש: **בכזית**. דמעיקרא הוה ביה רביעית ובקרוש רביעית שלימה בעינן דלאו בר מזיגה: **ר' יהודה אומר ו' דברים מקולי כו'**. לאו דליכא הכי ותו לא דהכתי טובא איכא אלא כשנכנסו לכרם ביבנה והעידו כל אחד ואחד על אותו שבידו במס' עדיות העיד ר' יהודה על אלו: **ב"ש מטהרין**. דאינו כבשר לטמא בנבלה ולא תורת משקין לטומאה קלה. לי נראה דהאי דב"ש מטהרין מטומאת נבלות קאמר שלא יטמא אדם אבל טומאה קלה יש בו: **על כזית**. שהוא שיעור נבלה לטמא אדם והייט אמרו דבר אחד דכזית יבש הוי רביעית: **עד כאן לא קאמר ר' נתן הכא**. דכזית יבש בעי רביעית ובליר מרביעית לא ליכא כזית יבש דכדקאמר דכזית קרוש הויא ביה רביעית: **אלא ביין דקליש**. וכשהוא לח רב נפחו וכשמתייבש נלמק לשיעור קטן: **אבל דם**. כשהוא לח הוי סמיך עב וקרוב להיות קרוש וכשיבש אינו נלמק לשיעור קטן אלא מעט וכזית יבש לא בעי רביעית לא ודם נבילות מטמא בפחות מרביעית:

גרסינן

ב"ב מ: ערכין כח:

נדה יט.

[תוספתא פ"ט]

[כן דר"י בר' יהודה ליתא במשנה דעדיות ולכך שפיר גרסינן דתניא]

דאמר רבא כל חמרא דלא דרי על חד תלת מיא כו'. והא דאמרי' בפ' אחד דיני ממונות (סנהדרין לו:) גבי סנהדרין אל יחסר המזג אם הולרך אחד מהם ללאת אם יש כ"ג יולא כו' דהייט שליש מסנהדרין משמע דמזיגה על חד תרין אומר ריב"א דרבא דוקא הי' מוזג כמשפט המזיגה על חד תלת כדאמר בהזהב (ב"מ ס.) אמר רבא מזיגה דידי מידע ידיעא ובכילד מעברין (עירובין נד:) דמי האי מזיגה למזיגה דרבא בריה דרב יוסף בר חמא אבל שאר העולם האוהבים יין חזק אין מוזגין אלא על חד תרין ואין נראה לר"י דא"כ מאי פריך אביי לוקי מתני' דנדה במזיגת שאר בני אדם אלא נראה לר"י דקרא דאל יחסר המזג ביין השירוני משום דליכא לאוקמי לקרא בסתם מזיגה דהוי רביע דרביע סנהדרין למאי חזו אבל שליש חזו לדיני נפשות ומיהו נהוא ליסנא דהתם משום חזותא דלא מחלק בין יין השירוני קשה ויש לפרש משום חזותא כדי שלא יפסיד המראה דרך למוזגו על חד תרין ולא יותר*: **חדא** דתנן והמזוג שני חלקי מים. וא"ת לאביי דסתם מזוג על חד תרין אדרבה תקשה אמאי אילטריך לפרש שני חלקי מים הוה ליה למימר כמזוג סתם וי"ל דס"ד דאגב אורחיה קמ"ל דהכי הוי כל מזוג: **ועוד** מים בכד ומצטרפין. אע"ג טעמא לאו משום דלכי מזיג ליה הוה רביעית וחזי לשתייה כשאר משקין אלא הכי שיעורא אע"ג דלכי מזיג ליה לא הוי רביעית כדפירש בקונטרס אלא משום דיין חשוב הוא וראוי להצניעו לכוס של ברכה ואע"פ שאינו ראוי לכוס של ברכה בלא מים מ"מ הוי כמו מים שמצניעין לשוף בהן את הקילור אע"פ שאינן ראויין בלא קילור ואביי לא פליג אלא בהא דלא מצריך רביעית מזוג אבל רובע רביעית יין חי צריך לכוס של ברכה כדמשמע בערבי פסחים (דף קח:) דאמר רב יהודה אמר שמואל ד' כוסות הללו צריך שיהא בהן כדי מזיגת כוס יפה מיתיבי ד' כוסות הללו צריך שיהא בהם כדי רביעית אידי ואידי חד שיעורא הוא כדי מזיגת כוס יפה לכל אחד ואחד הייט כדי רביעית משמע דרביעית דברייתא הייט לכל ארבע כוסות דהוי לכל חד רובע רביעית שהוא מזיגת כוס יפה והא דקתני התם בסיפא דברייתא אחד חי ואחד מזוג ה"פ אחד ישתה אותו רובע רביעית כמו שהוא חי ואחד ימזגנו וישתה ומיהו קשה לר"י דבסמוך קאמר אביי ע"כ לא קאמר ר' נתן הכא דכזית בעי רביעי' כו' משמע דסבירא ליה לאביי דכוס של ברכה בעי רביעית יין חי ולפי מה שפירש בקונטרס בסמוך דביין קרוש בעי רביעית משום דאינו ראוי למזיגת כוס מצינן למימר דלעולם סבר אביי דאפי' ביין מזוג לא בעי רביעית אבל קשה לר"י לפי' הקונטרס דאי כזית יבש לא חזי למזיגה למה חשוב מטעם שהיה בו רביעית מתחלה מאי שנא מגרוגרת שלמקה דריש המלניע (לקמן נא:) ונראה לר"י דרב יוסף ואביי סבירא להו דכוס של ברכה בעי רביעית יין חי כדמשמע בסמוך וברייתא דערבי פסחים דקתני שיהא בהן כדי רביעית הייט לכל אחד ואחד ומה שנקט במתניתין יין לאפוקיה נפשיה אע"ג דהוי ברביעית כשאר משקין הייט משום דלא נטעה בדרבא לומר דחשיב בכדי שראוי למזוג ולעמוד על רביעית והא דלא תנא בהדיא המוליא יין חי ברביעית משום דניחא ליה למינקט כדי מזיגת הכוס דמשום ההוא טעמיה דראוי להלניעו לכוס של ברכה הוא דמיחייב בהוצאת רביעית אבל אי מיפסל מכוס של ברכה על ידי פגימה או שנגע בו נכרי לא מיחייב ברביעית משום דראוי לשתיית ישראל או נכרי משום דלא מלנעי ליה כשיעור זוטר כולי האי הואיל ולא חזי אלא ע"י מזיגה ובעיא תקון ולא חשיב כשאר משקין הראויין בלא מים ולגיבול טיט נמי לא מלנעי ליה כמו קלף דלא חשיב כשיעור קשר מוכסין אע"פ שחשוב יותר מנייר משום דלא מלנעי ליה להכי: **הואיל** ויכול לקרוש ולעמוד על כזית. משמע דדם חשיב כבשר ותימה א"כ אמאי לריך קרא בפ' בהמה המקשה (חולין עב.) ובריש סנהדרין (דף ד.) לרביעית דם מת דמטמא באהל תיפוק ליה דהוי כבשר משום שיכול לקרוש ואומר ר"י דגבי מת בעי קרא לרביעית דם משום דבריש דם הנדה (נדה נה:) אמרינן דבטומאת מת בעינן אין גזעו מחליף דומיא דעלם ואפילו בשר הוה מטהרינן אי לאו דאין גזעו מחליף דנעשה במקומו ללקת ודם גזעו מחליף הוא ועוד י"ל דהאי תנא דהכא לא מטמא דם נבלות משום שיכול לקרוש אלא אית ליה שום דרשה דדם נבילות טמא והאי טעמא דיכול לקרוש אילטריך שלא יטמא הדם אלא ברביעית ולא בפחות שאז יש בו שיעור בשר אבל בלאו קרא מודו כ"ע דלא הוי כבשר ולהכי איכא תנא בפרק המנחות והנסכים [מנחות קג: וע"ש קד' ד"ה הואיל] דאמר שהעידו על דם נבלות שהוא טהור וכן משמע בכל מקום דדם לא הוי בכלל בשר נבלה דבפרק כל שעה (פסחים ד' כב.) מפיק דגיד וחלב מותר בהנאה משום דכשהותר' נבלה היא וחלבה וגידה הותרו וכי פריך התם והרי דם כו' לא משני כשהותרה נבלה היא ודמה הותרה ובמעילה (דף יז:) נמי בפרק קדשי מזבח מפיק דם השרץ מוזה לכם הטמא משום דלא הויא בכלל שרץ:

דרבי

[ועי' תוס' עירובין כט: ד"ה כל ותוס' ב"מ ס. ד"ה רבא ותוס' ב"ב צו: ד"ה כל ותוספות סנהדרין יד: ד"ה אל יחסר]

נושא/מבנה
◇ יין/דם
בירור היחס
בשיעור בין היבש
ללח - נ"מ לגבי
השיעור שיוצא חיוב
בהוצאה בשבת

נושא/מבנה
△ "איבעיא להו"
סדרה של שאלות
בדנין כתיבת מילים
עם "א"-או-"ע"

רבינו חננאל

תנינא המוציא יין כדי מזיגת הכוס. וקתני סיפא ושאר כל המשקין ברביעית. רבא לטעמי' דאמר כל חמרא דלא דרי על חד תלתא מיא לאו חמרא הוא. שמטיל לכוס רובע רביעית יין ושלשה רבעי רביעית שאם ימזגנו כראוי לו יהיה רביעית חייב. דדמי כמאן דאפיק רביעית. ואקשינן אמר אביי שתי תשובות בדבר חדא דתנן במס' נדה במזג ב' חלקי מים ואחד יין מן היין השירוני דאלמא כום מזג שהוא רביעית צריך שיהא בו שליש רביעית יין. ועוד בין כך ובין כך אי מחייבת ליה למוציא [רובע] רביעית משום שאם ימזגן יהא רביעית היאך יצטרפו לו המים והרי הן בכד ואין בו מהן כלום. א"ל רבא דקא מקשת ב' חלקי מים ואחד יין ההוא הא מפרש מן היין השירוני דהוי חמריה. ועוד איכא למימר לאו משום דהכין הוי שיעור מזגיה אלא התם בעינן מראות דמים טמאים משום חוותא הוא. ואי לא נפיש חמריה מאכה סומק. אע"ג דדארי מיא טפי. ודקא מתמהת ואמרת מים בכד ומצטרפין לא מצטרפינן בהדי יין מים*) אלא מאי דחשיב למימזגי ממים שבכד אפילו למחר ושומד. אם מוצא כום החוא כדי מזיגת כום יפה וחייבין עליו שכשר להצניעו ומצניעין כמותו: תנא יין יבש בכזית דברי ר' נתן · פי' והאי יין יבש כהחיא דתניא (בסוכה דף מח) ר' אלעזר ב"ר צדוק אומר לול קטן היה בין כבש למזבח למערבו של כבש. אחד לשבעים שנה פרחי כהונה יורדין לשם ומלקטין משם יין קרוש שהוא דומה לעיגולי דבילה. ובאין ושורפין אותו בקדושה שנאמר הסך נסך שכר לה' · וקסבר ר' נתן יין יבש אם מוציא ממנו כזית חייב. אמר רב יוסף ר' נתן ור' יוסי ב"ר יהודה אמרי דבר אחד. ר' נתן הא דאמרן. ר' יוסי ב"ר יהודה מאי היא. דתניא ר' יהודה אומר ששה דברים מקולי ב"ש ומחומרי ב"ה. דם הנבילות ב"ש מטהרין. וב"ה מטמאין. אמר ר' יוסי ב"ר יהודה אף כשטמאו ב"ה לא טימאו אלא בדם שיש בו רביעית הואיל ויכול לקרוש ולעמוד על כזית. וקאמר רב יוסף דקסבר ר' נתן דכזית יין יבש לא הוי אלא מרביעית ורביעית יין לכשיקרוש יהא בו כזית · ואתיא דר"נ כר' שמעון. ובני א"י מתנו בהדי' [בירושלמי בפירקין ה"א] רבנן דקיסרין ר' יוסי ב"ר אבין בש"ר יוחנן אתיא דר' נתן כר' שמעון הכין סבר ר' יוסי ב"ר יהודה [דמתניתן דכולן ברביעית] דרביעית דם לכשיקרוש יהא בו כזית וכפשוטו של דברים. והא מילתא מיפרשא בגמ' דהמנחות והנסכין. דא' רב ביבי אריב"ל מעשה בפרדה של בית רבי שמתה ושיערו חכמים דמה ברביעית וכן הלכה. דקא עבדין בה מעשה. ואע"ג דמותיב ר' יצחק בר ביסנא העיד ר' יהושע ור' יהושע בן בתירה על דם שהוא טהור וא"ר יהושע בן בתירה מעשה והיו נוהרין עדרות לאריות בסרפיא של מלך והיו עולי רגלים בוקעין עד רכובותיהן בדם ולא אמרו להן דבר. אישתיק. ומאן דמטהריה לדם נבילות סבר הדם משקה ניהו ולאו נבילה הוא. ומאן דמטמא סבר כיון דהדרי הוי כנבילה. הא אמרינן עלה מאי הוי עלה. אמר רב יוסף מוריאנא דבי נשיאה מני ר' יהודה שאורי להו כשמעתיה דב"ה מטמאין. וא"ר יוסי ב"ר יהודה כשטימאו ב"ה לא טימאו אלא ברביעית הואיל ויכולה לקרוש ולעמוד על כזית. א"ל אביי לרב יוסף אמאי תימא דר' נתן ור' יוסי ב"ר יהודה אמרו דבר אחד. דילמא עד כאן לא קאמר ר' נתן הבא דכזית יין מרביעית יין אלא ביין דקליש שאם תקרש רביעית

יהא

---

*) הלשון מגומגם ונראה דצ"ל אלא מתן דשמד למימזגי ממים שבכד אפילו למחר חשיב לענין שבת ולהכי אם מוציא כוס שיש כדי מזיגת כוס יפה חייבין עליו וכו'.